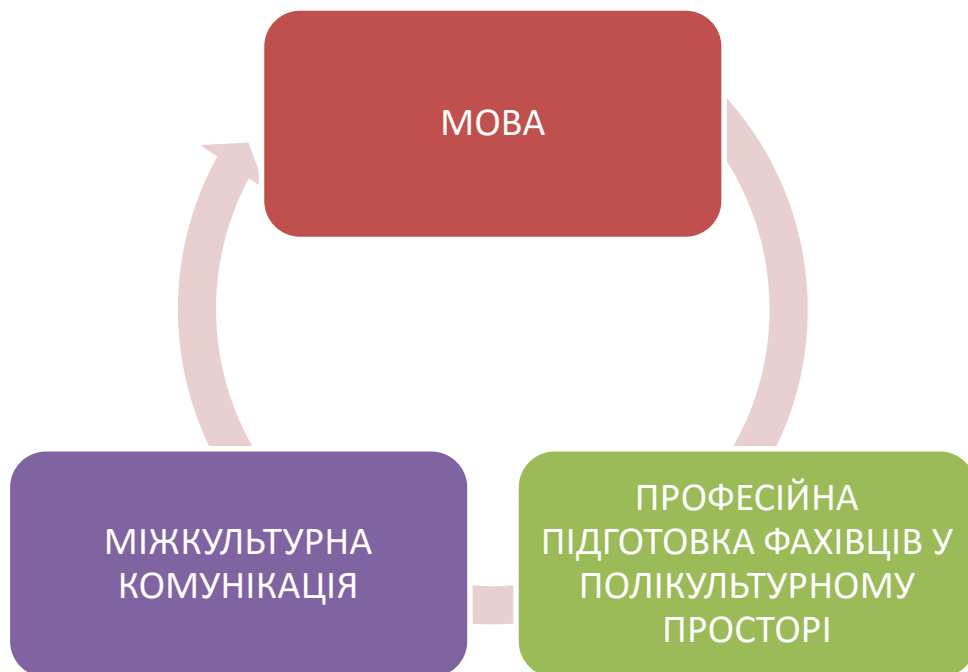

МАТЕРІАЛИ
II МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ І
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У
ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ»

ОДЕСА – 2016

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Кафедра перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики

Секція теоретичної та прикладної лінгвістики

Південного регіонального наукового центру НАН і МОН України

II МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ І ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ
ПРОСТОРІ»**

16.05.2016 - 17.05.2016

Одеса – 2016

институциональный и персональный дискурс : сб. науч. тр. – Волгоград : Перемена, 2000. – С. 5–20.

4. Попова О. В., Дін Сінь, Стародубенко Л. Є. Академічно-офіційний дискурс в сучасній лінгвістичній парадигмі (на матеріалі української, російської, китайської та англійської мов) /О. В. Попова, Дін Сінь, Л. Є. Стародубенко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету Серія: Філологія. – Випуск 19. – Т. 2. – Одеса, 2015. – С. 131–136.

Леонід Черноватий

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

ЗМІСТ СТРАТЕГІЙ КАЛЬКУВАННЯ І ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОМУ АНАЛІЗІ

Проблема класифікації стратегій перекладу є *актуальною*, оскільки, з одного боку, для її обговорення бажана наявність однакового підходу до їх змісту, а з іншого – слід констатувати відсутність однаковості їх тлумачення (див., наприклад, [2; 4]), що створює логічні проблеми навіть для теоретичного розгляду даного питання. Для оптимізації згаданого обговорення важливим видається поняття «перекладацька стратегія», яке визначається різними авторами по-різному, наприклад, як процедура, що використовується для розв'язання перекладацьких проблем [3, с. 599] чи як така, що включає обрання тексту оригіналу (ТО) для подальшого перекладу та розробку методу останнього [5, с. 240]. Залишаючи за рамками даного повідомлення обговорення цих визначень, зауважимо, що вони не підходять для дослідження, наприклад, їх співвідношення в реальному перекладі, а тому тут ми тлумачимо перекладацьку стратегію як регулятивний принцип перекладу конкретного ТО чи його фрагмента, розрізняючи поняття «глобальних» (що відносяться до ТО загалом) та «локальних» (що стосуються лише окремих лексем чи фрагментів ТО) стратегій.

З-поміж глобальних стратегій у межах нашого повідомлення ми обмежуємося лише калькуванням та трансформацією, які є протилежними за

змістом і характеризують різні підходи до перекладу загалом.

Зважаючи на різні тлумачення змісту терміна «калькування» (пор., наприклад [2; 4]), доцільно зауважити, що в межах даної розвідки ми розглядаємо його як копіювання *структури* слова, словосполучення або речення мови оригіналу (МО) у мові перекладу (МП). Важливим для розуміння цього терміна є усвідомлення рівневої природи калькування, тобто воно можливе на різних мовних рівнях. Зокрема, коли калькування здійснюється *на фонемно-графемному рівні*, то його називають [2] транскодуванням, що розпадається принаймні на чотири види: 1) транскрибування – копіюється звукова форма слова (наприклад: *genre* – жанр); 2) транслітерування – копіюється графічна форма слова (наприклад: *context* – контекст); 3) змішане транскодування – копіюється почасти звукова, а частково – графічна форма слова (наприклад: *supercomputer* – суперкомп'ютер); 4) адаптивне транскодування – форма слова копіюється, частково адаптуючись до норм МП (наприклад: *discipline* – дисципліна).

Калькування можливе також *на морфемному рівні* (*quasi-paradigm* – квазіпарадигма); *на рівні словосполучень* (*general semantics* – загальна семантика) та *на рівні речень* (*Science tends to proceed by means of discovery of new areas of ignorance* – «Наука має тенденцію розвиватися шляхом відкриття нових острівків незнання»). В усіх перелічених вище випадках в ТП зберігається структура (тобто послідовність елементів) одиниць ТО. В принципі калькування може застосовуватися й *на рівні тексту* загалом (це роблять у підряднику або так званому філологічному перекладі), але подібне трапляється нечасто й обмежується дуже спеціалізованими ситуаціями. Зрозуміло, що калькування (так само як і трансформація) може використовуватися і як локальна стратегія, коли воно застосовується до окремих елементів ТО, але не є домінуючою стратегією стосовно усього ТО загалом.

Варто відзначити, що така інтерпретація калькування обмежується нехудожніми текстами, бо тут, на відміну від художньої літератури, відсутній

істотний вплив стилістичних чинників (денотативна образність, функціонально-стилістичні, експресивно-емоційні конотації тощо (докладніше див. [1]). Крім того, згадані тексти характеризуються суттєво нижчим ступенем імпліцитності.

Іншим потенційно глобальним підходом є стратегія трансформації, що може стосуватися зміни форми ТО загалом чи його фрагментів або ж зсувів значення його окремих лексем чи їх груп. Причинами трансформацій можуть бути стилістичні чинники або розбіжності між нормами МО та МП. Згадані зміни реалізуються шляхом застосування локальних трансформацій, зміст яких викладено далі.

До трансформацій, що стосуються зміни форми ТО в тексті перекладу (ТП), відносяться додавання слів, їх видалення або перестановка. Інші зміни форми ТО в ТП включають перефразування (передача змісту ТО іншими словами) і розбивання складних речень на два або більше простих чи об'єднання останніх в одно складне.

До трансформацій, що спричиняють зсуви у значенні окремих лексем ТО або їх груп, відноситься, перш за все, контекстуальна заміна, тобто вживання слова МП, якого немає серед відповідників слова МО у словнику, проте яке відповідає даному контексту. Розрізняють [2] декілька видів контекстуальної заміни: смисловий розвиток (вживання лексеми, яка є логічним розвитком значення слова, що перекладається), конкретизація (заміна слова ширшої семантики на лексему вузької семантики) та генералізація (операція з протилежним змістом). Інші види контекстуальної заміни включають антонімічний (заміна в ТП лексеми ТО на її антонім при збереженні змісту ТО) та описовий (лексема ТО замінюється в ТП словосполученням з більшою кількістю слів) переклади, а також заміну слова однієї частини мови іншою (при відсутності однослівного відповідника у МП).

Література

1. Зорівчак Р.П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія / Р.П. Зорівчак. –

- Львів: Вид-во при ЛДУ видавничого об'єднання «Вища школа», 1983. – 175 с.
2. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 576 с.
3. Lörcher, W. The Translation Process: Methods and Problems of its Investigation / W. Lörcher // Meta. – Vol. 50. – N2. – 2005. – P. 597-608.
4. Molina L. Translation Techniques Revisited: A Dynamic and Functional Approach / Lucia Molina and Amparo Hurtado Albir // Meta. – 2002. – XLVII. – P. 498-512.
5. Venuti, L. Strategies in translation / L.Venuti // Routledge Encyclopedia of Translation Studies. – London : Routledge, 2001, p.240-244.

Владислава Швецова

Ганна Савчук

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

ІНТОНАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ ТА МОВЛЕННЄВОГО КОНТАКТУ В СУДОВОМУ ДИСКУРСІ

Лінгвістика й суміжні з нею дисципліни дедалі більше орієнтуються на вивчення різних аспектів дискурсивної діяльності людини. Так фонетика й фонологія має тісний зв'язок із сучасними напрямками вивчення функціонування мови й людського спілкування. Сегментні й суперсегментні явища, зареєстровані в різних типах дискурсу, належать до числа пріоритетних завдань дослідження фонетистів у всьому світі. Експериментальні фонетичні дані, отримані в ході таких досліджень, полегшують вирішення найважливіших проблем прикладного характеру у сфері медицини, права, судової лінгвістики, штучного інтелекту, а також передових технологій [1;2;3].

Досліджуючи дискурс судового процесу із властивими йому екстралінгвальними факторами, деякі вчені відзначають той факт, що багатство й змістовність судового мовлення, його виразні можливості забезпечуються не тільки багатством словника й майстерністю словесного вираження, але також його інтонаційною гнучкістю, виразністю й розмаїтістю. Усебічне дослідження інтонації живого усного судового мовлення, виявлення